

19 Јули, 1919 год.

59866

1919, 8

Страна 1 лт.

БЮЛЕТЕНЪ № 8.

на врѣменното прѣдставителство на обединената бивша
:: :: вжтрѣшна македонска револуционна организација :: ::

Да живѣе свободна
и независима Маке-
дония — стожерътъ
на балканския миръ
и балканската феде-
рация!

Произходъ на революционното движение въ Македония
и първите стъпки на солунския „Комитетъ за при-
добиване политическите права на Македония,
дадени ѝ отъ Берлинския договоръ“.

Македония е планинска страна, обърната къмъ Бѣло море. Разположена главно по течението на Вардара и по многобройните му притоци, — тя има щастието и не- щастието да притежава най-голѣмото и най-хубавото пристанище на Балканския полуостровъ — Солунъ, кой- то за централните държави бѣше това, което е Цари- градъ за Русия, — врата, къмъ която съ вълчи апе- тити и съ лисича ловкостъ се стрѣмеше бивша Австрия, зарадъ която на Берлинския конгресъ нарочно се остави историческата пътека между Сърбия и Черна-Гора, — широка „колкото да мине единъ въоръженъ турчинъ“. Ала прѣди да трѣгне прѣзъ тая „пътека“, Австрия трѣб- ваше да се справи съ Русия, която продължаваше да счита Македония за българска страна и македонския въ- просъ за чисто български, въпрѣки недоволството отъ страна на останалите балкански държави.

За постигане на тая си цѣль австрийската дипло- мация, чрѣзъ договоръ отъ 1882 год. съ кралъ Милана, тласна сръбската държавна политика къмъ българския интерландъ на Солунъ, а българската, чрѣзъ съедине- нието на Източна Румелия прѣзъ 1885 год., насочи къмъ интерланда на Цариградъ, т. е. къмъ обѣтованата земя на царска Русия. Послѣдва сръбско-българската вой- на и абдикацията на Батемберга, вмѣсто който на бъл- гарския прѣстолъ се качи най-довѣрено лице на Австрия

—Фердинандъ, който въ най-трагичния моментъ на своя политически животъ, съ Божото име на уста — на умиращитѣ се върва и безъ това — тържествено призна, че той цѣли тридесетъ години е билъ вѣренъ на централнитѣ сили и никога не е работилъ въ разрѣзъ съ тѣхнитѣ интереси. А знае се, кждѣ бѣха сжщественитѣ интереси на тия държави: Солунъ и Македония на Австрия, въ който случай българската държава щеше да има здрава опора на западъ, за да се шири колкото може на изтокъ, безъ рискъ за заслужилата на Австрия династия.

Този курсъ на българската политика особено ясно пролича, както прѣзъ Балканската, тъй и прѣзъ свѣтовната война.

Тѣй че, ако е имало измѣна спрѣмо идеята за обединението на българитѣ, то първиятъ измѣнникъ е Фердинандъ и всички онѣзи, които се лигавѣха около него и го величаеха като най-голѣмъ македонски патриотъ, за какъвто самъ той много обичалъ да се прѣпоръчва, оставайки винаги вѣренъ на Талейрановия афоризъмъ, споредъ който: езикътъ на истинския дипломатъ е маска на истинскитѣ му намѣрения.

Страшнитѣ конфликти, които произлѣзоха отъ изкусната игра на австрийската дипломация, се разразиха главно въ Македония, дѣто се дойде до тамъ, щото руски консули съ камшикъ въ ржка караха българскитѣ селяни да ставатъ сърби! Българитѣ въ Македония бѣха третираны като судански негри, които, по волята на руския царъ, трѣбваше да се подарятъ на Сърбия, за наказание на непослушна България, станала опасна, като авангардъ на Австрия, за рускитѣ интереси къмъ Цариградъ.

По тоя начинъ руската дипломация съвсѣмъ недвусмислено и безвъзвратно рушеше онова, косто бѣ създавала въ Санъ-Стефано и го бѣ запечатילה съ кръвта на стотини хиляди руси — обединението на българското племе.

Отъ чисто български, македонскиятъ въпросъ се обърна на междубалкански: върху Македония засилиха своитѣ претенции не само сърби, които нѣматъ никакъвъ сънародникъ тамъ, но и гърци и ромъни.

Старата — българска — запушалка срѣщу домогванията за Солунъ, изгризана отъ мишкитѣ на австрийската дипломация, се замѣсти съ нова — междубалканска.

Това именно желаше и Австрия, която фактически отдавна бѣ станала Балканска държава.

А македонскиятъ въпросъ трѣбваше да остане чисто македонски.

Македонската емиграция въ България нито се опита да търси нови пѣтища, които да отговарятъ на новото положение въ Македония, което ставаше отъ день на день все по-трагично. Тя само сгъсти редоветѣ на русофилската опозиция и взе живо участие, както въ компюта на майоръ Паница, тъй и въ оня на Миларовъ, — които цѣлѣха да направятъ русофилски прѣвратъ въ България.

Трѣбваше да се справи България, та сега, чрѣзъ нея, да се работи за Македония! За врѣмето не се държеше смѣтка.

Защото Санъ-Стефанскиятъ договоръ оставаше за нея свещенъ завѣтъ и вѣрата въ справедливостта на Русия небузната, сжщо тъй, както днешната емиграция, си дава видъ да вѣрва, че политическото евангелие на Уйлсона ще бѣде съ еднаква строгостъ и справедливостъ приложено по отношение и на побѣдител и на побѣден. Разликата е само, че тогавашната емиграция работѣше противъ правителството, а сегашната му приглася, отъ косто излиза едно положение много поласкаво и за пра-

вительството и за емиграцията: или, че правителството е накарало емиграцията да се яви, и тя, съ подобенъ на неговия мемоаръ, а това не само мирише, ами дори смърди на алатурка (а знайно е, че и *онѣзи* иматъ носове!), или пъкъ емиграцията счита българскитѣ министри за патки, които иматъ нужда отъ „авторитета“ и помощта на чуждъ мозъкъ, — мозъка на онѣзи, които, вървейки по своята логика до край, би трѣбвало да обвинятъ въ измѣна на племето си не само Вашингтона, ами и неговия великъ правнукъ — Уйлсона, прѣдъ когото — каква ирония! — сж принудени да пледиратъ каузата на обединението.

Ами, че защо Уйлсонъ не обедини своята Америка съ майката отечество — Англия?.. Вижъ го ти тоя американецъ: едно учи свѣта, самъ той друго върши! Прѣдатель съ прѣдатель! Сигуръ е подкупенъ!..

Македонската емиграция, въ своето ржководно мнозинство, винаги е считала македонския въпросъ за чисто български, и затова, съ намѣсата си, винаги само му е врѣдила. Ползували сж се отъ това само извѣстни водители, които по тоя начинъ, добиваха патентъ за широкъ български патриотизмъ (Македония е тѣсна за тѣхнитѣ амбиции!), та по-лесно ставаха: министри, дипломати, генерали, журналисти, па даже и прѣдприемачи, търговци и пр.

Съсѣмъ друга мисль и друга дѣйностъ се наложи на онѣзи, които бѣха непосредствени свидѣтели на пкленото положение въ Македония и държеха смѣтка за географическитѣ, етнографическитѣ, стопанскитѣ и други особености на тая страна.

Бруталната политика на посърбяване, която отричаше всѣко човѣшко достоинство у македонскитѣ българи и жестоко нараняваше националното имъ чувство, явно покровителствувана отъ прѣдставителитѣ на руския царъ и активно подпомагана отъ правителството на турския султанъ, което изкуствено създаваше афери и тикаше българитѣ по затвори и заточения, отнемаше имъ черкви и училища, — създаде въ душата на тоя милионенъ български народъ една трагедия, която ставаше още по-страшна прѣдъ видъ на това, че посърбяването означаваше не само денационализиране, ами и повръщане на македонскитѣ българи подъ вѣдомството на гръцката патриаршия, противъ която бѣха водили дългогодишна кървава борба и едва се бѣха изкопчали отъ вампирскитѣ ѣ ноктѣ.

Лозунга бѣше: далечъ отъ България! Не за това, че тя бѣ виновница за положението въ Македония, ами защото всѣко подозрѣние за нейна намѣса можеше да напакости и ней и на дѣлото, което трѣбваше да си запази своя чисто вжтрѣшенъ македонски характеръ.

Върху тѣзи ясни и точно опрѣдѣлени основи се образува първиятъ таенъ „Комитетъ за придобиване политическитѣ права на Македония, дадени ѣ отъ Берлинския договоръ“, отъ който сетнѣ се разви тѣй нарѣчената Вжтрѣшна М. Р. Организация.

Тоя комитетъ се образува въ Солунъ при края на 1893. год., когато въ България властвуваше Стамбулозъ, извѣстенъ не само съ своята приятелска политика спрѣмо Австрия и Турция, но и съ гоненията противъ македонцитѣ зарадъ русофилството имъ: той не можа да търпи даже и македонската спестовна каса, основана отъ Д-ръ Н. Янчевъ — съмняваше се да не би и въ нея да се крие нѣкой руски дяволъ.

Първата мисль за революционенъ отпоръ се хвърли въ София чрѣзъ вѣстника на К. Шаховъ — „Гласъ

Македонски". Около нея се води и една доста оживена полемика — имаше и противници. Тая мисъл бѣше въ младата македонска дружина, която си прибави и епитета „книжовна“, за да прикрие истинскитѣ си намѣрения, а тѣ бѣха: вербуване съмишленици, които да заминатъ въ Македония и тамъ, на мѣстото, както нѣкога Левски и другаритѣ му, да подготвятъ почва за революционното движение, съобразно съ мѣстнитѣ условия. Една комисия отъ по-тѣсенъ кръгъ приготви уставъ и правилникъ за организиране, ала отъ тѣхъ не остана никакъвъ въше- ственъ споменъ: изгорѣха заедно съ печатницата — въ Ромъния, дѣто специаленъ човѣкъ ги занесе.

Първитѣ стѣпки на солунския комитетъ бѣха извънредно трудни и крайно прѣдпазливи: самото му название показва това — ще се иска нѣщо, за което сж се съгласили великитѣ сили, съгласила се и Турция, но не го е дала, защото не било поискано. Обаче, агитацията не можеше да почне веднага нашироко, — прѣди да се взематъ всички прѣдпазители мѣрки не противъ турски- тѣ власти (нѣмаше нужда), а по отношение на Екзархи- ята, която, отъ национално учрѣждение, бѣ се обърнала въ чисто бюрократическо отдѣление на софийското вън- шно министерство, — подсладено съ калугерщина и ли- шено отъ всѣкаква прѣдвидливостъ, жизненостъ и твор- ческа работа.

Мѣстото не ми позволява тукъ да изложа всички причини и съображения, поради които, едновременно съ основаването на комитета, се откри една силна атака про- тивъ църковно — училищната политика на Екзархията. Главната цѣль бѣше чисто разузнавателна: да изпъкнатъ борческитѣ елементи между учителството и гражданство- то, за да се привлѣкатъ сѣтнѣ въ редоветѣ на дѣлото. Тази тактика даде отлични резултати.

Екзархията скоро се видѣ само съ по нѣколцина чорбаджии около владицитѣ и екзархийскитѣ намѣстници, а почти цѣлата млада интелигенция взе страната на „сепаратиститѣ“ — така бѣха наречени отъ екзархията първитѣ основатели на солунския комитетъ и всички тѣх- ни съучастници и съчувственици въ страната.